

Otroška ljubezen.

Spisal *Ivan Stukelj.*

Slikovito lepo se vije državna cesta skozi Brankovo proti Konjicam, zdaj med lokami, travniki in njivami, zdaj med gozdnatimi holmi, golimi soteskami in sivimi pečinami.

Jesen je v deželi. Svojo krasoto razsiplje po gorah in dolih. Rdeče, zelene, sive, rumene in rjave barve se tope v gorkih solčnih žarkih, tu bolj svetle, žarke, tam zopet temnejše, milejše, menjajoč se v prijetnih izpremenah. Ni li ta čarobnost jesenske prirode tako razkošna kakor bujnih cvetov pomladanskih? — A kaj, jesenska lepota je prehod v zimo — v smrt, in srce človeško ne more čutiti istega vznesenega veselja kakor spomladi, ko vse hiti v — življenje. Tajen šum po gozdih poje sedaj turobno pesem, smrtno uspavanko. Jesen je prehod v smrt!

Na klopici pred cestarsko hišo se sblnči stari upokojeni cestar Mozar. Njegove dobrohotne oči gledajo še dosti živo izpod košatih obrvi v prirodo. V tem trenutku morda ne občuduje jesenske krasote, čuti pa jesen svojega življenja. Petinosemdeset let, to je veliko breme, ki ga ne bo mogel več dolgo nositi. Tudi pri njem je jesen — pozna jesen, prehod v — smrt!

Na cesti pred njim pa se vrsti življenje. Težki vozovi, visoko naloženi, se škripajoč in ropotajoč počasi pomikajo naprej, prazni pa drče hitro mimo njih. Vmes pa švigajo lahke, svetle kočije bogatinov. Ob kraju ceste pa stopajo pešci, znanci in tujci, nekateri z umerjenimi koraki, vajeni že vednega potovanja, starci pa s težko utrujeno nogo, omahujoč, kakor da nastopajo pot do — groba. Domačini pa z uspešno hojo, s poljskim orodjem na rami hite na delo ali z dela. A vaška otročad se s smehom in krikom preganja po cesti. Prelepa slika življenja z mičnimi prizori se razvija pred teboj, kako se tu trudi in pèha, tam veselo vrvi in drevi, kako se družijo bitje z bitjem, kako se srečavajo in zopet razstajajo ljudje, ki se ne bodo morda več videli v tem življenju, ali pa zopet sešli kot prijatelji ali sovražniki, ti in oni se združili in ostali skupaj do konca svojih dni. Življenje, ah, to življenje, kako je povsod čudno!

Tam v kamnolomu mrgoli starih in mladih delavcev in delavk, ki tolčejo gramoz za državno cesto. Udarci raznolikih kladiv odmevajo zdaj pogosteje, zdaj poredkeje. Debele skale drse ali se kotajo s truščem po strmini. Koliko udarcev je treba, da se razdrobi majhna skala! Težko življenje!

Starček se zamisli. Koliko kamenja je v svojih letih razgrnil po tej cesti. Vozna kolesa pa so ga razdrobila v prah že davno in davno.

S strme, skalovite drče se čuje votlo bobnenje. Drvarji spravljajo hlode v dolino. Težka debela se ustavljajo za skalami, v kotanjah. Delavci pa jih s cepini in drogovi dvigajo, spuščajo črez pečine, da grmeč dreve po pobočju. Tu samo eden neroden pokret, prepočasen korak, in delavec bi z raztreščeno glavo strmoglavil v kotanjo . . .

Sobotni popoldan je. Z Gojke, uro hodá oddaljenega hriba, se začuje zdajci ubrano zvonjenje. Starcu se razjasni obraz; sklone se kvišku. Videti je, kako mu ugaja to zvonjenje. Gojški cerkvenik je rad dolgo zvonil, in danes pa še posebno, ker jutri je shod pri Sveti Trojici, kateri v čast je posvečena majhna, a krasna cerkev z dvema vitkima stolpama na imenovanem hribu. Mili glasovi zvonov, kako so vabljivi!

Zvonjenje je prenehalo, a uho je še vedno čulo, da zvoki tajno, čarobno zvone in odmevajo po zraku. Starcu se zresni zopet obličje; zapaziti je, kakor bi se mu v glavi porodila posebna misel, nekak trden sklep.

Hitro se dvigne s sedeža, pa ta naglost ni bila dobra, moral je malo zastokati, ko se je zravnal pokonci. Ej, uboga starost ima pač okorele ude. Za trenutek je obstal, preden je zastavil prvi korak, oprši se na palico.

Pride do hišnih podbojev in v lopo glasno zakliče: »Ti, Cena, jutri grem na božji pot na Gojko!« — »Morda zadnjikrat,« pristavi tiše.

»Oj, oče, pojdite, pojdite, kako neki pridete na hrib, ko še okolo hiše komaj stopicate!«

To je bila njegova sinaha Vincencija, ki so jo pa kar na kratko zvali za Ceno.

»Kje neki je Janez, da me obrije!«

»Vsak čas se vrne s ceste.«

Tihi mrak je polagoma zagrinjal s svojim temnomodrikastim plaščem v medli večerni zarji se blestečo pokrajino. Življenje na cesti pa je prihajalo tiše in tiše . . .

* * *

Vstalo je prelepo nedeljsko jutro. Kako veličastno so solčni žarki odsevali od gojske cerkve, kamor je hitelo danes toliko romarjev! Med njimi sem bil tudi jaz z očetom. Zame so bili vabljivi tudi kramarski šotori, ki so bili v obilnem številu razstavljeni po ledini okolo cerkve. Vedel sem, da bo oče zame in manjše moje brate gotovo kaj kupil v spomin. Oj, tam so naprodaj tako lepe reči!

Premišljal sem baš, kaj bi mi posebno ugajalo, ko me čuden prizor predrami iz misli. Mladi Janez Mozar je nesel na hrbtu svojega očeta. Bil

sem tačas šele devetleten, torej malo razumen deček, a ostrmel sem. Strmeli so tudi drugi mimoidoči. Marsikomu bi se smešno zdelo to romanje starega Mozarja, zlasti znanim sirovim fantinom, ki zbijajo šale iz vsakogar, kakor da bi jim bil ves svet za norca. Utihnili so s svojim smehom in hrumečim govorom. S čudečimi se očmi in z molkom so pogledovali drug drugega.

Mlademu Mozarju so stopale potne srage na obraz, ki je žarel od težavne hoje. Znanci si niso upali ju takoj ogovoriti, solze so se jim blestele v očeh: ta otroška ljubezen že zastavnega moža jih je ganila v srce, to dejanje se jim je zdelo — sveto. Potem šele, ko je pred cerkvijo postavil očeta na tla, so ju ogovarjali, rekoč: »Dobro jutro, ali sta tudi vidva prišla na božji pot?«

»Tako sem si zaželel«, je govoril starček, »še enkrat moliti pri Sveti Trojici. Zadnjikrat, zadnjikrat, dragi moji. Onemogel sem na poti, toda Janez me je kar zadel na rame. Oh, zdaj pa le v cerkev!«

Pri teh besedah ga je Janez poprijel pod pazduho in varno povedel v cerkev ter posadil v bližnji stol. Starec se je zatopil takoj v pobožno molitev ter gotovo tudi iskreno molil za srečo svojega dobrega sina.

Ko mu je oče včeraj razodel svojo presrčno željo, je bil takoj pripravljen, da ga spremi.

»Zgodaj bova morala odriniti, zakaj počasi vam bo treba hoditi in velikokrat počivati,« je rekel sin.

Stopala sta in stopala, posedala za počitek, a oče je vedno bolj pešal. Po ravnem je še šlo, a ko sta korakala navkreber, so očetu moči vedno bolj odrekale, in silen kašelj ga je dušil. Obsedel je na skali in globoko vzdihnil: »Presveta Trojica, tvoja volja ne dopušča.«

Sklenil je roke, se ozrl proti cerkvi, in dve debeli solzi sta mu zdrknili po zgubanih licih.

»Idi naprej, Janez, sicer zamudiš še ti opravilo. Jaz te tukaj počakam.«

Sin je čutil očetovo bridkost, zato je rekel: »Do tukaj sva prišla, naprej vas pa ponesem. V dobri pol uri sva na vrhu.«

Oče se je branil, a Janez ga je kar zadel na rame.

Ta prizor otroške ljubezni se je vsem globoko vtisnil v spomin. Tuji romarji so doma pripovedovali, da so videli sina, ki je svojega petinosemdesetletnega očeta prinesel na ramah na božji pot k Sveti Trojici.

Stari Mozar je bil tedaj res zadnjikrat na Gojki; še tisto zimo je legel k večnemu počitku.

Njegovi vnučki in vnukinje pa veselo skačejo okolo domače hišice. Vsi so zdravi in čvrsti, vsa družina živi v zadovoljnosti, četudi ob skromni plači cestarski in majhni kmetiji. Viden blagoslov otroške ljubezni plove nad njih domom ter rosi nadnje svojo tiho srečo.

* * *

V poznejših letih sem v šoli slišal in čital povest o grškem modrijanu Solonu. Lidijski kralj Krez, čigar bogastvo je slovelo po vsem tedaj znanem svetu, ga je nekdaj vprašal: »Ali poznaš srečnejšega človeka na zemlji nego

sem jaz?» — Solon ni, kakor je oni pričakoval, imenoval njega, ampak poleg Tela, nekega atenskega meščana, dva brata Kleobisa in Bitona. In zakaj je ta dva blagrovat zaradi njune sreče? — Njih mati je bila paganska svečenica in vsakokrat ob določeni svečanosti se je odpeljala v tempelj darovat boginji. Prigodilo pa se je nekdanj, da ni bilo živine doma. Kaj sta storila sinova? Iz iskrene ljubezni do svoje matere sta se sama vpregla v voz in pripeljala mater do templja. Mati je bila silno ganjena in goreče je molila za srečo svojih otrok. Milostivo nebo ju je zaradi njih prelepega čina prečudno poplačalo. Sklonila sta se pred žrtvenikom in mirno in sladko brez smrtnega boja zasnula v večni sen.

Živo mi je tedaj stopil pred duševne oči naš Mozar. Pri vsakratnem spominu na grška brata Kleobisa in Bitona in slovenskega Mozarja čutim *vso vzvišenost in vse veličastvo otroške ljubezni.*

Dobri bratec.

Po narodnem motivu spisal *Juraj Pangrac.*

Mati gredo v bližnji trg na semenj. Pred odhodom rečejo svojim otrokom: »Le pridni bodite, vam boti nekaj lepega s semnja prinesla.« — »Bomo, bomol« jih zagotavljajo otroci, in mati odidejo.

Otroci so bili tistikrat vsi brez izjeme res prav pridni.

Najstarejši, Gregor, se je napotil v gozd, suhljadi in dračja nabirat. S težko butaro na hrbtu je komaj pribropel opoldne domov. Lenčica je pasla Rdečko; napasla jo je tako, da se nista poznali kravi lakomnici kar nič. Jerica je nanosila v golidi čeber vode in nastrgala krompirja, da ga bodo mati, ko se povrnejo iz trga, pristavili k ognju in skuhalo za kosilo. Mihec je pa izdeloval domače naloge in varoval Nejčka. — Pridni so torej bili otroci zares, a — lačni pa tudi . . .

Opoldne, ko so odmolili angelovo česčenje, so se vsi nehote ozrli tja pod lipo na mizo, kjer se je druge dneve ob tem času že kadilo iz skled. Ko so se spomnili na kosilo, so se jim sline pocedile, in še bolj so občutili glad, da jim je kar zakrulilo v želodčkih.

Gregor je bil še posebno lačen. Njemu je brez dvoma še najbolj krulilo v želodcu, in najbrže so se njemu še najbolj cedile sline po grlu, a izdati tega ni hotel. Oči je pobesil nekam plaho, kakor da bi ga bilo sram, da je tudi on pogledal tja na mizo po jedi, pa se potajil, rekoč: »Žejen sem!«

»Žejen sem!« — Ha, morda je bilo tudi nekaj resnice na tem, zakaj težka butara ga je zdelala jako; a vsekakor bi govoril bolj po pravici, ko bi